

IV. Reprezentări interne

- reprezentări interne elementare
 - fac parte din arhitectura calculatorului
 - deci sunt implementate în hardware
 - accesibile direct programatorilor
- structuri de date mai complexe
 - pe baza reprezentărilor elementare
 - definite și accesibile programatorilor prin software

Reprezentări elementare

- date numerice
 - numere întregi, raționale
 - doar anumite submulțimi ale acestora
- date alfa-numerice
 - caractere etc.
- instrucțiuni
 - singurele specifice fiecărui sistem
 - deci nestandardizate și neportabile

Studiul reprezentărilor

- reprezentări numerice
$$\text{repr}(n_1) \text{ op } \text{repr}(n_2) = \text{repr}(n_1 \text{ op } n_2) ???$$
- exemplu - dacă adunăm două variabile întregi, rezultatul va fi scris corect?
- erori de reprezentare
 - aproximări
 - depășiri

Transmiterea informațiilor

- între diverse medii
 - între calculatoare/sisteme
 - între componente ale aceluiași calculator/sistem
- pot apărea erori de transmisie
 - datorită perturbărilor/funcționării incorecte
 - semnal digital - unii biți sunt inversați
 - se dorește detectarea apariției acestor erori
 - și chiar corectarea lor, unde e posibil

Moduri de detectare/corectare

- adăugarea de biți suplimentari *redundanți*
- paritate - 1 bit suplimentar
 - permite detecția apariției unei erori (pe 1 bit)
 - paritate (im)pară: număr total (im)par de biți 1
- cod Hamming
 - 4 biți de informație, 3 biți suplimentari
 - permite detectarea/corecția mai multor erori simultan

Exemplu paritate impară

- emițător
 - are de trimis valoarea $(110)_2$
 - 2 biți (par) pe 1, deci bitul suplimentar va fi 1
 - se va trimite $(1101)_2$
- receptor
 - primește șirul de biți
 - dacă numărul de biți pe 1 este par - eroare
 - altfel - elimină bitul de paritate și obține $(110)_2$

IV.1. Codificări alfanumerice

Codificări alfanumerice

- calculatorul nu poate reprezenta direct caractere
 - sau alte informații nenumерice: imagini etc.
- fiecărui caracter îi este asociat în mod unic un număr
 - este de fapt o codificare
 - codificarea poate fi la nivel hardware (reprezentare elementară) sau software

Standarde

- ASCII
 - fiecare caracter - 7 biți plus unul de paritate
- EBCDIC
 - fost concurent al ASCII
- ISO 8859-1
 - extinde codul ASCII: diacritice etc.
- Unicode, UCS
 - caractere non-latine

Codul ASCII

- literele mici au coduri consecutive
 - în ordinea dată de alfabetul englez
 - 'a' - 97; 'b' - 98; ...; 'z' - 122
- similar - literele mari (65, 66, ..., 90)
- similar - caracterele care afișează cifrele zecimale
 - atenție: codul pentru caracterul '0' este 48 (nu 0)
- comparații lexicografice - comparator binar

IV.2. Reprezentări interne numerice

Scrierea pozițională

- este tot o reprezentare
 - 397 nu este un număr, ci reprezentarea unui număr
- introdusă de indieni/arabi
- factor implicit atașat fiecărei poziții din reprezentare
- esențială pentru arhitectura calculatoarelor
 - permite algoritmi eficienți de calcul (adunare...)

Baze de numerație

- orice număr natural $d > 1$
- mulțimea cifrelor în baza d : $\{0, 1, \dots, d-1\}$
- calculatorul lucrează în baza $d=2$
 - tehnic: cel mai ușor de implementat fizic 2 cifre
 - teoretic: baza 2 se "potrivește" cu logica booleană
 - ca simbol și ca operații
 - operațiile se pot implementa prin funcții booleene

Limitele reprezentărilor

- în practică, numărul de cifre este finit
- exemplu - numere întregi fără semn
 - pe 1 octet: $0 \div 2^8 - 1$ (= 255)
 - pe 2 octeți: $0 \div 2^{16} - 1$ (= 65535)
 - pe 4 octeți: $0 \div 2^{32} - 1$ (= 4294967295)
- orice număr mai mare (sau mai mic) decât limitele nu va putea fi reprezentat corect

Scrierea pozițională

- fie baza $d \in \mathbb{N}^* - \{1\}$
- și reprezentarea dată de șirul de cifre
 $a_{n-1}a_{n-2}\dots a_1a_0a_{-1}\dots a_{-m}$
- numărul corespunzător reprezentării este
$$\sum_{i=-m}^{n-1} (a_i \times d^i) \quad (10)$$
- d^i este factorul implicit asociat poziției i
 - inclusiv pentru puteri negative

Treceri dintr-o bază d în baza 10

- conform formulei anterioare
- virgula rămâne în același loc
- exemplu

$$\begin{aligned} 5E4,D_{(16)} &= 5 \times 16^2 + 14 \times 16^1 + 4 \times 16^0 + 13 \\ &\times 16^{-1} = 20480 + 3584 + 64 + 0,8125 = \\ &24128,8125_{(10)} \end{aligned}$$

Trecerea din baza 10 în baza d

$$\text{Exemplu: } 87,35_{(10)} = 1010111,01(0110)_{(2)}$$

partea întreagă

$$87 / 2 = 43 \text{ rest } 1$$

$$43 / 2 = 21 \text{ rest } 1$$

$$21 / 2 = 10 \text{ rest } 1$$

$$10 / 2 = 5 \text{ rest } 0$$

$$5 / 2 = 2 \text{ rest } 1$$

$$2 / 2 = 1 \text{ rest } 0$$

$$1 / 2 = 0 \text{ rest } 1$$

$$87_{(10)} = 1010111_{(2)}$$

(cifrele se scriu de jos în sus)

partea fracționară

$$0,35 \times 2 = 0,7 + 0$$

$$0,7 \times 2 = 0,4 + 1$$

$$0,4 \times 2 = 0,8 + 0$$

$$0,8 \times 2 = 0,6 + 1$$

$$0,6 \times 2 = 0,2 + 1$$

$$0,2 \times 2 = 0,4 + 0$$

$$0,4 \times 2 = 0,8 + 0$$

(perioadă)

$$0,35_{(10)} = 0,01(0110)_{(2)}$$

Conversii între baze

- o bază este o putere a celeilalte baze
 - $d_1 = d_2^k \Rightarrow$ fiecărei cifre în baza d_1 îi corespund exact k cifre în baza d_2
- ambele baze sunt puteri ale numărului n
 - conversia se poate face prin intermediul bazei n

$$\begin{aligned} 703,102_{(8)} &= 111\ 000\ 011,001\ 000\ 010_{(2)} = \\ &= 0001\ 1100\ 0011,0010\ 0001\ 0000_{(2)} = \\ &= 1C3,21_{(16)} \end{aligned}$$

Aproximare și depășire

- o reprezentare are n cifre la partea întreagă și m cifre la partea fracționară
 - n și m sunt finite
- dacă numărul necesită mai mult de n cifre la partea întreagă, se produce depășire
- dacă numărul necesită mai mult de m cifre la partea fracționară, apare o aproximare
 - de cel mult 2^{-m}

IV.3. Reprezentările BCD și în exces

Reprezentarea BCD

- numerele sunt reprezentate ca șiruri de cifre în baza 10
 - fiecare cifră este reprezentată pe 4 biți
- utilitate
 - aplicații de tip business (financiar etc.)
 - afișaje în baza 10 (temperatură etc.)
- calculele sunt dificil de efectuat
 - adunare - nu se poate utiliza direct un sumator

Adunarea BCD (1)

$$\begin{array}{rcl} 5 & = & 0101 + \\ 3 & = & \underline{0011} \\ 8_{(10)} & = & 1000 = 8_{\text{BCD}} \end{array} \qquad \begin{array}{rcl} 5 & = & 0101 + \\ 8 & = & \underline{1000} \\ 13_{(10)} & = & 1101 \\ & \neq & 13_{\text{BCD}} = \\ & = & 0001 \ 0011 \end{array}$$

problemele apar atunci când suma
cifrelor depășește 9

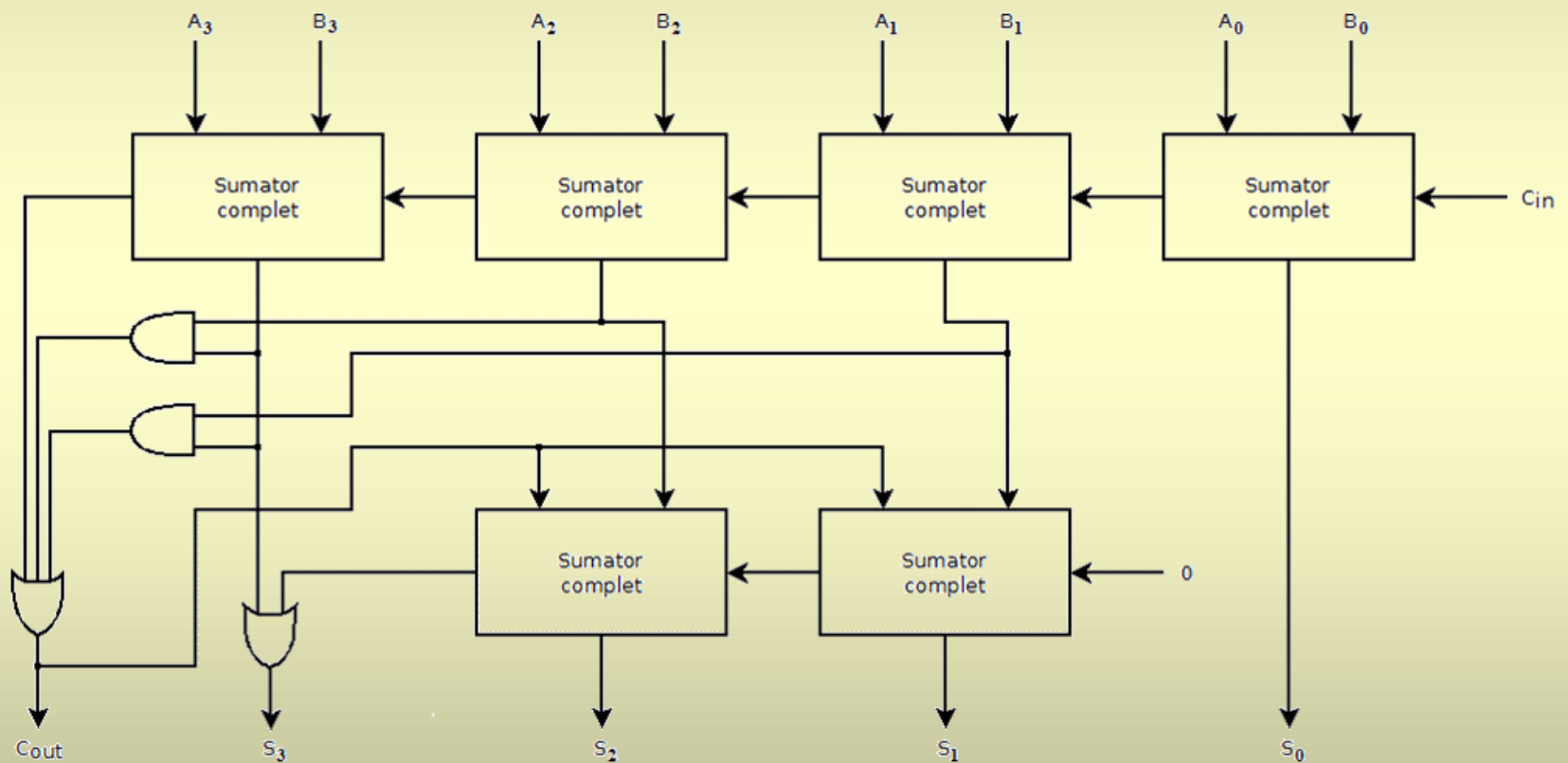
Adunarea BCD (2)

- soluție
 - se adună 6 (0110) atunci când suma depășește 9
- temă: de ce?

$$\begin{array}{rcl} 5 & = & 0101 \quad + \\ 8 & = & \underline{1000} \\ & & 1101 \quad + \\ 6 & = & \underline{0110} \\ & & 1\ 0011 = 13_{\text{BCD}} \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 9 & = & 1001 \quad + \\ 7 & = & \underline{0111} \\ 16_{(10)} & = & 1\ 0000 \neq 16_{\text{BCD}} \\ 6 & = & \underline{0110} \\ & & 1\ 0110 = 16_{\text{BCD}} \end{array}$$

Sumator BCD

Reprezentarea în exces

- pornește de la scrierea pozițională
 - numere pozitive
 - pe n biți, intervalul reprezentabil este $0 \div 2^n - 1$
- reprezentarea Excess- k
 - pentru fiecare șir de biți, din valoarea care îi corespunde în scrierea pozițională se scade k
 - intervalul reprezentabil devine $-k \div 2^n - k - 1$

Exemplu: Excess-5

Binar	Zecimal	Excess-5	Binar	Zecimal	Excess-5
0000	0	-5	1000	8	3
0001	1	-4	1001	9	4
0010	2	-3	1010	10	5
0011	3	-2	1011	11	6
0100	4	-1	1100	12	7
0101	5	0	1101	13	8
0110	6	1	1110	14	9
0111	7	2	1111	15	10

IV.4. Reprezentări în virgulă fixă

Reprezentări numerice: probleme

- reprezentarea semnului
 - nu există simbol special, doar cele pentru cifre
- virgula
 - trebuie cunoscută în orice moment poziția sa
- operații aritmetice
 - implementare cât mai eficientă
 - nu este posibil pentru toate operațiile simultan
 - trebuie decis pe care le optimizăm

Codificări în virgulă fixă

- semnul - este folosit unul dintre biți
- virgula
 - are întotdeauna aceeași poziție în șirul de cifre
 - deci poziția nu mai trebuie memorată
- operații implementate eficient
 - adunare, scădere
- codificările - pe $n+m$ biți ($n \geq 1, m \geq 0$)
 - $m=0$ - numere întregi
 - $n=1$ - numere subunitare

Codificări redundante

- codificare redundantă
 - există cel puțin un număr cu două reprezentări diferite
 - probleme la operațiile aritmetice
- codificările folosite în practică
 - reprezentarea numerelor pozitive - la fel ca la numere fără semn; diferențe - numere negative
 - unele prezintă două reprezentări pentru 0

Reprezentarea prin modul și semn

- notație: A+S

$$\begin{aligned} \text{val}_{A+S}^{n,m} (a_{n-1} a_{n-2} \dots a_1 a_0 a_{-1} \dots a_{-m}) &= \\ &= \begin{cases} a_{n-2} \times 2^{n-2} + \dots + a_{-m} \times 2^{-m} & \text{dacă } a_{n-1} = 0 \\ - (a_{n-2} \times 2^{n-2} + \dots + a_{-m} \times 2^{-m}) & \text{dacă } a_{n-1} = 1 \end{cases} \end{aligned}$$

- similar cu scrierea în baza 2
 - bitul cel mai din stânga reprezintă semnul
 - virgula este implicită

Modul și semn - limite

- pe $n+m$ biți sunt 2^{n+m} reprezentări diferite
 - dar numai $2^{n+m} - 1$ numere diferite
 - redundantă: $\text{val}_{A+S}^{n+m}(00\dots 0) = \text{val}_{A+S}^{n+m}(10\dots 0) = 0$
- valorile extreme reprezentabile
$$\max_{A+S}^{n,m} = \text{val}_{A+S}^{n,m}(01\dots 1) = 2^{n-1} - 2^{-m}$$
$$\min_{A+S}^{n,m} = \text{val}_{A+S}^{n,m}(11\dots 1) = -(2^{n-1} - 2^{-m})$$
 - deci numerele reprezentabile sunt în intervalul $[-(2^{n-1} - 2^{-m}); +(2^{n-1} - 2^{-m})]$

Modul și semn - precizie

- numerele reprezentabile exact încep cu $\min = -(2^{n-1} - 2^{-m})$
 - și continuă cu pasul 2^{-m}
- celelalte numere din interval - aproximare
 - eroarea - cel mult 2^{-m}
- deci precizia reprezentării este 2^{-m}
- pentru $n+m$ fixat
 - numere mai mari = precizie mai slabă și invers

Example (1)

$$\text{val}_{A+S}^{8,0}(00110011) = 2^5 + 2^4 + 2^1 + 2^0 = 51$$

$$\text{val}_{A+S}^{6,2}(00110011) = 2^3 + 2^2 + 2^{-1} + 2^{-2} = 12,75$$

sau

$$\text{val}_{A+S}^{6,2}(00110011) = \text{val}_{A+S}^{8,0}(00110011) : 2^2 = 51 : 4 = 12,75$$

$$\text{val}_{A+S}^{4,4}(00110011) = 2^1 + 2^0 + 2^{-3} + 2^{-4} = 3,1875$$

sau

$$\text{val}_{A+S}^{4,4}(00110011) = \text{val}_{A+S}^{8,0}(00110011) : 2^4 = 51 : 16 = 3,1875$$

Example (2)

$$\text{val}_{A+S}^{8,0}(10110011) = -(2^5 + 2^4 + 2^1 + 2^0) = -51$$

$$\text{val}_{A+S}^{4,4}(10110011) = -(2^1 + 2^0 + 2^{-3} + 2^{-4}) = -3,1875$$

sau

$$\text{val}_{A+S}^{4,4}(10110011) = \text{val}_{A+S}^{8,0}(10110011) : 2^4 = -51 : 16 = -3,1875$$

$$\min_{A+S}^{8,0} = \text{val}_{A+S}^{8,0}(11111111) = -127$$

$$\min_{A+S}^{4,4} = \text{val}_{A+S}^{4,4}(11111111) = -7,9375$$

sau

$$\min_{A+S}^{4,4} = \min_{A+S}^{8,0} : 2^4 = -127 : 16 = -7,9375$$

Example (3)

$$\max_{A+S}^{8,0} = \text{val}_{A+S}^{8,0}(01111111) = 127$$

$$\max_{A+S}^{4,4} = \text{val}_{A+S}^{4,4}(01111111) = 7,9375$$

sau

$$\min_{A+S}^{4,4} = \min_{A+S}^{8,0} : 2^4 = 127 : 16 = 7,9375$$

- intervale reprezentabile
 - $A+S^{8,0}$: $[-127; 127] \rightarrow 255$ numere, din 1 în 1
 - $A+S^{4,4}$: $[-7,9375; 7,9375] \rightarrow 255$ numere, din 0,0625 în 0,0625 ($=1:16$)

Operații în A+S

- adunare/scădere
 - stabilirea semnului rezultatului (comparație)
 - aplicarea algoritmilor cunoscuți
- înmulțire/împărțire
 - similar algoritmilor cunoscuți
- în general mai complex decât ne-am dori
 - nu putem utiliza pur și simplu un sumator "clasic" pentru adunare

Reprezentarea în complement față de 1

- notație: C_1

$$\begin{aligned} \text{val}_{C_1}^{n,m}(a_{n-1}a_{n-2}\dots a_1a_0a_{-1}\dots a_{-m}) &= \\ &= \begin{cases} a_{n-2} \times 2^{n-2} + \dots + a_{-m} \times 2^{-m} & a_{n-1} = 0 \\ (a_{n-2} \times 2^{n-2} + \dots + a_{-m} \times 2^{-m}) - (2^{n-1} - 2^{-m}) & a_{n-1} = 1 \end{cases} \end{aligned}$$

- temă: demonstrați că valoarea este negativă pentru $a_{n-1} = 1$
 - deci a_{n-1} reprezintă semnul

Complement față de 1 - limite

- pe $n+m$ biți sunt 2^{n+m} reprezentări diferite
 - dar numai $2^{n+m} - 1$ numere diferite
 - redundantă: $\text{val}_{A+S}^{n+m}(00\dots 0) = \text{val}_{A+S}^{n+m}(11\dots 1) = 0$

- valorile extreme reprezentabile

$$\max_{A+S}^{n,m} = \text{val}_{A+S}^{n,m}(01\dots 1) = 2^{n-1} - 2^{-m}$$

$$\min_{A+S}^{n,m} = \text{val}_{A+S}^{n,m}(10\dots 0) = -(2^{n-1} - 2^{-m})$$

- deci numerele reprezentabile sunt în intervalul $[-(2^{n-1} - 2^{-m}); +(2^{n-1} - 2^{-m})]$

Complement față de 1 - precizie

- numerele reprezentabile exact încep cu $\min = -(2^{n-1} - 2^{-m})$
 - și continuă cu pasul 2^{-m}
- celelalte numere din interval - aproximare
 - eroarea - cel mult 2^{-m}
- deci precizia reprezentării este 2^{-m}
- pentru $n+m$ fixat
 - numere mai mari = precizie mai slabă și invers

Complementare

- reprezentările pentru numerele pozitive - ușor de determinat
- pentru numere negative - mai greu
- există o relație între reprezentarea numărului q și cea a numărului $-q$?
- da: reprezentarea lui $-q$ se obține negând toți biții din reprezentarea lui q
 - operație comutativă - valabilă și pentru $q < 0$

Example (1)

$$\text{val}_{C_1}^{8,0}(00110011) = 2^5 + 2^4 + 2^1 + 2^0 = 51$$

$$\text{val}_{C_1}^{6,2}(00110011) = 2^3 + 2^2 + 2^{-1} + 2^{-2} = 12,75$$

sau

$$\text{val}_{C_1}^{6,2}(00110011) = \text{val}_{A+S}^{8,0}(00110011) : 2^2 = 51 : 4 = 12,75$$

$$\text{val}_{C_1}^{4,4}(00110011) = 2^1 + 2^0 + 2^{-3} + 2^{-4} = 3,1875$$

sau

$$\text{val}_{C_1}^{4,4}(00110011) = \text{val}_{A+S}^{8,0}(00110011) : 2^4 = 51 : 16 = 3,1875$$

Example (2)

$$\text{val}_{C_1}^{8,0}(11001100) = (2^6 + 2^3 + 2^2) - (2^7 - 2^0) = 76 - 127 = -51$$

$$\text{val}_{C_1}^{4,4}(11001100) = (2^2 + 2^{-1} + 2^{-2}) - (2^3 - 2^{-4}) = -3,1875$$

sau

$$\text{val}_{C_1}^{4,4}(11001100) = \text{val}_{C_1}^{8,0}(11001100) : 2^4 = -51 : 16 = -3,1875$$

$$\min_{C_1}^{8,0} = \text{val}_{C_1}^{8,0}(10000000) = 0 - (2^7 - 2^0) = -127$$

$$\min_{C_1}^{4,4} = \text{val}_{C_1}^{4,4}(10000000) = 0 - (2^3 - 2^{-4}) = -7,9375$$

sau

$$\min_{C_1}^{4,4} = \min_{C_1}^{8,0} : 2^4 = -127 : 16 = -7,9375$$

Example (3)

$$\max_{C_1}^{8,0} = \text{val}_{C_1}^{8,0}(01111111) = 127$$

$$\max_{C_1}^{4,4} = \text{val}_{C_1}^{4,4}(01111111) = 7,9375$$

sau

$$\min_{C_1}^{4,4} = \min_{C_1}^{8,0} : 2^4 = 127 : 16 = 7,9375$$

- intervale reprezentabile
 - $C_1^{8,0}$: $[-127; 127] \rightarrow 255$ numere, din 1 în 1
 - $C_1^{4,4}$: $[-7,9375; 7,9375] \rightarrow 255$ numere, din 0,0625 în 0,0625 (=1:16)

Operații în C_1

- putem aduna două numere în C_1 cu ajutorul unui sumator "clasic"?
- da, dar în doi pași
 - în al doilea pas, la rezultat se adună transportul obținut la primul pas
 - deci trebuie două sumatoare pentru o adunare
- scădere: adunăm descăzutul cu simetricul scăzătorului